

ประโยค ๑ - ๒

แปล มคธเป็นไทย

สอบวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖

แปล โดยพยัญชนะ

๑. สาวตถิย์ กิร อนาคตปิณฑิกสุส คหปติโน นนุโท นาม โคपालโก โคยุดิ รกขติ
 อทุโฆ มหทุชโน มหาโกโค ฯ โส กิร ยถาเกษโย ชฎิลो ปพพชิตเวเสน เอว โคपालกตเคน
 ราชปีฬิ ปรีหรนุโต อตตโน กุณุมฬิ รกขติ ฯ โส กาลานุกาลิ ปญจโครเส อาทาย
 อนาคตปิณฑิกสุส สนติกั อากนุตวา สตุถาริ ปสฺสติ ฆมมึ สฺฆนาคิ อตตโน วสนนฺฐานิ
 อากมนตถาย สตุถาริ ยาจติ ฯ สตุถา ตสฺส ญาณปริปากั อากมยมาโน อคนุตวา ตสฺส
 ปรีปกกถาวิ ญตวา เอกทิวสั มหาภิกขุสงฆปริวฺโต จาริกั จรนุโต มคฺคา โอกกมม ตสฺส
 วสนนฺฐานาสนฺเน อญญตรสฺมี รุกขมูเล นิสีทิ ฯ นนุโท สตุถุ สนติกั คนุตวา วนทิตฺวา
 ปฐิสนฺถาริ กตฺวา สตุถาริ นิมนตฺเตตฺวา สตุถาหิ พุทฺธปฺมุขสฺส ภิกขุสงฆสฺส ปณิถั
 ปญจโครสทานิ อทาสิ ฯ สตุตเม ทิวเส สตุถา อนุโมทณิ กตฺวา ทานกถาทิเกทหิ อนุปฺพุฬิถั
 กเถสิ ฯ กถาปริโยसानเน นนุทโคपालโก โสตาปตฺติผล เปรตฺติญฺชาย สตุถุ ปตฺถั กเหตุวา สตุถาริ
 อนุคจฺจนุโต ทูริ คนุตวา ติฏฺฐ อฺุปาสกาทิ นีวตฺติยมาโน วนทิตฺวา นีวตฺติ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. อถ นั เอโก ลุทฺธโก วิชฺฉิตฺวา มาเรสิ ฯ ปจฺจนโต อากจฺจนตฺตา ภิกขุ ทิสฺวา
 คนุตฺวา สตุถาริ อหังสุ นนุโท ฆนฺเต โคपालโก ตุมหากั อีชาคตฺตฺตา มหาทานิ ทตฺวา
 อนุคนุตฺวา นีวตฺตนุโต มาริโต สเจ ตุมเห นาคจฺฉิสฺสธ นาสฺส มรณิ อภวิสฺสาติ ฯ สตุถา
 ภิกขเว มยิ อากเตปี อนาคเตปี ตสฺส จตฺสฺโส ทิสฺวา จตฺสฺโส อนุทิสฺวา คจฺจนตฺสฺสาปี มรณโต
 มุจฺจนฺปาโย นาม นตฺถิ ยั ทิ เนว โจรา น เวริโน กโรนฺติ ตั อิมสั สตุถานั อนุโต ปวตฺถั
 มิจฺฉาปณิหิตั จิตฺตเมว กโรตฺติ วตฺวา อิมั คากมาห

ทีโส ทีสั ยนฺตํ กยิรา

เวรี วา ปน เวนินํ

มิจฺญาปณฺหิตํ จิตฺตํ

ปาปิโย นํ ตโต กรตฺติ

ตตถ ทีโส ทีสนฺติ โจโร โจริ ฯ ทีสุวาทิ ปาฐเสโส ฯ ยนฺตํ กยิราติ ยนฺตํ ตสฺส
 อนนยพฺยสนํ กรยฺย ฯ พุคฺคิยปเทปิ เอสฺว นโย ฯ อิหํ วุคฺคํ โหติ เอโก เอกสฺส มิคฺคตพฺพุทฺธิโจโร
 ปุคฺคตทวารเขตฺตวคฺคอุคฺคมิคฺคาทีสุ อปรชฺชนนฺโต ยสฺส อปรชฺชนติ ตํปี ตเถว อตฺตนิ อปรชฺชนนฺตํ
 โจริ ทีสุวา เวนี วา ปน เกนจิทฺเวว การณฺน พนฺชเวริ เวนี ทีสุวา อตฺตโน กกฺขพตฺตาย ทารุณตฺตาย
 ยํ ตสฺส อนนยพฺยสนํ กรยฺย ปุคฺคตทวาริ วา ตสฺส ปิเพยฺย เขตฺตาทินิ วา นาสฺยฺย จีวิตฺตา วา ปน
 นํ โวโรเปยฺย ทสฺสุ อกฺุสลกมฺมปเถสุ มิจฺญาธปิตตฺตทา มิจฺญาปณฺหิตํ จิตฺตํ ปาปิโย นํ ตโต กร
 ตํ ปุริสํ ตโต การณฺโต ปาปตรํ กรยฺย วุคฺคตปฺปกาโร หิ ทีโส วา เวนี วา ทีสฺส วา เวนินอ วา
 อิมสฺมีเยว อตฺตภาเว ทุกฺขํ วา อุปฺปาเทยฺย จีวิตฺกขฺยํ วา กรยฺย อิหํ ปน อกฺุสลกมฺมปเถสุ มิจฺญา
 ธปิตํ จิตฺตํ ทิฏฺฐเรปิ ฐมฺเม อนนยพฺยสนํ ปาเปติ อตฺตภาวสทฺเสสุปี จจฺจุสุ อปาเยสุ จิปิตฺวา สีสํ
 อุกฺุขิปิตุํ น เทตฺติ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง นาฬิกา กับ ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ๑ - ๒

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ได้ยินว่า อ. บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค ของคฤหบดี ชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ ในพระนคร
ชื่อว่าสาวัตถี ชื่อว่านันทะ เป็นผู้มั่งคั่ง เป็นผู้มั่งคั่ง เป็นผู้มั่งคั่ง เป็นผู้มั่งคั่ง เป็นผู้มั่งคั่ง เป็นผู้มั่งคั่ง เป็นผู้มั่งคั่ง
ซึ่งฝูงแห่งโค ฯ ได้ยินว่า อ. บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโคชื่อวานันทะนั้น หลบหลีกอยู่ ซึ่งอันบิณฑิกะ
แห่งพระราชชา ด้วยความเป็นแห่งบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโค ย่อมรักษา ซึ่งชุมทรัพย์ ของตน อ. ชฎิล
ชื่อว่าเกษียะ หลบหลีกอยู่ ซึ่งอันบิณฑิกะแห่งพระราชชา ด้วยเพศแห่งบุคคลผู้บวชแล้ว ย่อมรักษา
ซึ่งชุมทรัพย์ ของตน ฉันทโค ฉันทโค ฉันทโค ฯ อ. บุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโคชื่อวานันทะนั้น ถือเอาแล้ว ซึ่งรส
อันเกิดแล้วแต่โคห้า ท. มาแล้ว ผู้สำนักของคฤหบดี ชื่อว่าอนาถบิณฑิกะ เห็นอยู่ ซึ่งพระศาสดา
พึงอยู่ ซึ่งธรรม วิงวอนอยู่ ซึ่งพระศาสดา เพื่อประโยชน์แก่การเสด็จมาสู่ที่อันเป็นที่อยู่ของตน
ตลอดกาลตามกาล ฯ อ. พระศาสดา ยังความแก่รอบแห่งญาณของบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโคชื่อวานันทะ
นั้น ให้มาอยู่ ไม่เสด็จไปแล้ว ทรงทราบแล้ว ซึ่งความที่แห่งญาณ ของบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโคชื่อ
วานันทะนั้น เป็นธรรมชาติแก่รอบแล้ว ผู้อันหมู่แห่งภิกษุใหม่ แวดล้อมแล้ว เสด็จเที่ยวไปอยู่
ผู้ที่เป็นที่เที่ยวไป ก้าวลงแล้ว จากหนทาง ประทับนั่งแล้ว ที่โคนแห่งต้นไม้ แห่งใดแห่งหนึ่ง
อันใกล้ต่อที่อันเป็นที่อยู่ของบุคคลผู้เลี้ยงซึ่งโคชื่อวานันทะนั้น ในวันหนึ่ง ฯ อ. บุคคล ผู้เลี้ยง
ซึ่งโคชื่อวานันทะ ไปแล้วผู้สำนัก ของพระศาสดา ถวายบังคมแล้ว กระทำแล้ว ซึ่งการต้อนรับ
นิมนต์แล้ว ซึ่งพระศาสดา ได้ถวายแล้ว ซึ่งทานคือรสอันเกิดแล้วแต่โคห้า อันประณีต แก่หมู่
แห่งภิกษุ มีพระพุทธรเจ้าเป็นประมุข ตลอดวันเจ็ด ฯ อ. พระศาสดา ทรงกระทำแล้ว ซึ่งการ
อนุโมทนา ตรัสแล้ว ซึ่งวาจาเป็นเครื่องกล่าวตามลำดับ อันต่างด้วยวาจาเป็นเครื่องกล่าวมี
ทานกถาเป็นต้น ในวันทั้งเจ็ด ฯ ในกาลเป็นที่สุดลงรอบแห่งวาจาเป็นเครื่องกล่าว อ. บุคคลผู้เลี้ยง
ซึ่งโคชื่อวานันทะ ตั้งอยู่เฉพาแล้ว ในโสดาปัตติผล ถือเอาแล้ว ซึ่งบาตรของพระศาสดา

ไปตามอยู่ ซึ่งพระศาสดา ไปแล้ว ผู้ที่ไกล ผู้อันพระศาสดาทรงให้กลับอยู่ ด้วยพระคำรัสว่า
 ลูกก่อนอุบาสก อ. เธอ จงหยุด ดังนี้ ถวายบังคมแล้ว กลับแล้ว ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. ลำดับนั้น นายพรานคนหนึ่ง ได้ยิงเขาให้ตายแล้ว ฯ พวกภิกษุ ผู้มาข้างหลัง
 เห็นแล้ว จึงไปกราบทูลพระศาสดาว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นายโคบาลชื่อนั้นทะถวายมหาทาน
 ตามส่งเสด็จ กำลังเดินกลับ ถูกลูกนายพรานให้ตายแล้ว เพราะพระองค์เสด็จมาในที่นี้ ถ้าพระองค์
 จักไม่เสด็จมาไซ้เร เขาก็จักไม่ตายแล้ว ฯ พระศาสดาตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เมื่อเรามา ก็ตาม
 ไม่ได้มาก็ตาม จึงชื่อว่า อุบายเป็นเครื่องพ้นจากความตาย ของนายโคบาลชื่อนั้นทะนั้น
 แม้ผู้ไปสู่วิศใหญ่ ๔ วิศ วิศน้อย ๔ วิศ ย่อมไม่มี เพราะว่า จิตที่บุคคลตั้งไว้ผิด ซึ่งเป็นไปใน
 ภายในของสัตว์เหล่านี้ เท่านั้น ย่อมกระทำความฉิบหายที่พวกโจร (หรือ) พวกคนจองเวรกัน
 จะกระทำไม่ได้ ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

จิตที่บุคคลตั้งไว้ผิด พึงกระทำบุคคลนั้น ให้เลวทราม

ยิ่งกว่าความฉิบหาย ที่โจรเห็นโจร ก็หรือคนจองเวรกัน

เห็นคนจองเวรกัน พึงกระทำให้แก่กันและกันเสียอีก ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น สองบทว่า ทิโส ทิสฺ ได้แก่ โจโร โจริ (แปลว่า โจรเห็นโจร)
 บัณฺฑิต พึงนำพระบาลีที่เหลือว่า ทิสฺวา มาเพิ่มเข้า ฯ ข้อว่า ฆนฺตํ กยิรา ความว่า (โจร) พึง
 กระทำความฉิบหายนั้นใด แก่โจรนั้น ฯ ถึงในบทที่ ๒ ก็มีนัยเช่นเดียวกัน ฯ มีพระคำรัสที่
 พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสอธิบายไว้ดังนี้ว่า โจรประทุษร้ายมิตร คนหนึ่ง ประพฤติผิดอยู่ในลูกเมีย
 นาสวนโคและกระบือเป็นต้น ของโจรผู้หนึ่ง เห็นโจรแม่ที่ตนประพฤติผิด ซึ่งประพฤติผิด อยู่
 ในตน เหมือนอย่างนั้นนั่นแหละ ก็หรือว่าคนจองเวรกัน เห็นคนผูกเวรกัน ด้วยเหตุบางอย่าง
 นั้นนั่นแหละ ชื่อว่าจองเวรกันไว้ ชื่อว่า พึงกระทำความฉิบหายอันใด แก่โจรหรือคนจองเวรกันนั้น
 คือ พึงเบียดเบียนลูกและเมียของโจรหรือคนจองเวรกันนั้น หรือพึงกระทำสิ่งของต่าง ๆ มีนา
 เป็นต้น ของโจรหรือคนจองเวรกันนั้นให้ฉิบหาย ก็หรือว่า พึงปลงโจรหรือคนจองเวรกันนั้น
 จากชีวิต เพราะความที่ตนเป็นคนหยาบคาย เพราะความที่ตนเป็นคนหยาบช้า จิตที่ชื่อว่า ตั้งไว้ผิด

เพราะตั้งไว้ผิด ในอนุสตรกรรมบท ๑๐ ประการ ฟังกระทำบุคคลนั้น ให้เลวทรามกว่าความฉิบหาย
นั้น คือ ฟังกระทำบุรุษนั้น ให้เป็นผู้เลวทรามกว่า เหตุนั้น ด้วยว่า โจรก็ดี คนจองเวรกันก็ดี
ซึ่งมีประการดังกล่าวแล้ว ฟังยังทุกข์ให้เกิด หรือฟังกระทำกรรมสิ้นชีวิตให้แก่โจร หรือคนจอง
เวรกัน ในอรรถภาพนี้เท่านั้น ส่วนจิตที่ตั้งไว้ผิด ในอนุสตรกรรมบททั้งหลายนี้ ย่อมยังบุคคลนั้น
ให้ถึงความฉิบหายในทิฏฐธรรมบ้าง ชัดไปในอบาย ๔ ไม่ให้ยกศรีษะขึ้นได้ ในพันอรรถภาพบ้าง
ดังนี้ ฯ